

Sygn. akt III AUa 811/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Daria Stanek SSA Grażyna Horbulewicz
Protokolant:	stażysta Emilia Romanik

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2012 r. w Gdańsku

sprawy J. N. (1)

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt VII U 2610/11

1. oddała apelację;
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz J. N. (1) kwotę 120, 00 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 811/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 02 czerwca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., powołując się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisy, odmówił ustalenia J. N. (1) prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na nie udowodnienie wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach oraz nie udokumentowanie rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem ustalania prawa do emerytury. Organ rentowy nie zaliczył do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu

zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. w (...) sp. z o. o. na stanowisku „suszarniany+palacz” uznając, że tylko przez część zmiany roboczej wykonywał on pracę w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. N. (1) wskazując, że w spornym okresie zatrudnienia od maja do października każdego roku wykonywał pracę przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śruty zgodnie z wykazem A, dział X, poz. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. na stanowisku czyszczarnianego zgodnie z wykazem A, dział X, poz. 10, pkt 2 zarządzenia Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. Natomiast od listopada do kwietnia wykonywał nieautomatyzowane prace palaczy zgodnie z działem XIV, poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. na stanowisku palacza zgodnie z działem XIV, poz. 1, pkt 4 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. W związku z powyższym wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że ze świadectwa pracy wydanego przez (...) sp. z o. o. nie wynika, w jaki okresie ubezpieczony był zatrudniony na każdym z podanych stanowisk, zaś przepis § 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego wymaga, aby praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku pracy. Ponadto organ ten podniósł, że treść zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu ZUS Rp-7 z dnia 08 marca 2011 r. wskazuje, że odwołujący nadal jest zatrudniony w (...) Centrum (...).

Wyrokiem z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie VII U 2610/11 Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

I. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 02 czerwca 2011 r. w ten sposób, że ustalił J. N. (1) prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 01 kwietnia 2011 r.;

II. nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

J. N. (1), urodzony (...), w okresie od dnia 01 lipca 1968 r. do dnia 30 lipca 1970 r. był zatrudniony w Kółku Rolniczym (...).

Z zakładu pracy otrzymał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z którym w okresie od dnia 18 kwietnia 1969 r. do dnia 30 lipca 1970 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę traktorzysty.

J. N. (1) w okresie od dnia 01 sierpnia 1970 r. do dnia 31 marca 1979 r. był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w M..

Z zakładu pracy otrzymał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z którym w okresie od dnia 01 sierpnia 1970 r. do dnia 31 marca 1979 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę traktorzysty.

J. N. (1) w okresie od dnia 06 kwietnia 1979 r. do dnia 28 lutego 1982 r. był zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w K..

J. N. (1) w okresie od dnia 01 marca 1982 r. do dnia 02 marca 1985 r. był zatrudniony w PGR w B..

Otrzymał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z którym w okresie od dnia 01 marca 1982 r. do dnia 27 grudnia 1983 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy ciągnika.

J. N. (1) w okresie od dnia 04 marca 1985 r. do dnia 29 grudnia 1992 r. był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w S. na stanowisku ślusarz mechanik - suszarniany. Od dnia 21 kwietnia 1986 r. wnioskodawca legitymuje się uprawnieniami do obsługi suszarni zbożowych.

J. N. (1) w okresie od dnia 06 stycznia 1993 r. do dnia 03 maja 1993 r. był zarejestrowany jako bezrobotny z prawem do zasiłku.

J. N. (1) w okresie od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 30 września 2000 r. i od dnia 01 października 2000 r. do dnia 31 października 2000 r. kontynuował następnie zatrudnienie w (...) sp. z o. o. w Upadłości (wcześniej (...) Zakłady (...) w S., E. J., następnie Zakłady (...) w S., a następnie (...) spółka z o. o.).

Pracował od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r., ponownie został zatrudniony, z tym że na stanowisku suszarniany-palacz, a od dnia 01 listopada 1996 r. do dnia 30 września 2000 r. na stanowisku suszarniany-palacz-brygadzysta.

J. N. (1) w okresie zatrudnienia od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r. pracował przez okres zimowy - od października do końca marca włącznie - jako palacz. Zakład (...) posiadał własny system grzewczy c.o. i ciepłej wody. W okresie zimowym palenie odbywało się w dwóch dużych piecach przemysłowych. Na zmianie pracował jeden palacz, pracowano na trzy zmiany.

Wnioskodawca został przyjęty do pracy jako palacz, ale w okresie letnim tylko jeden piec wystarczał na grzanie ciepłej wody i tylko jeden palacz był potrzebny do jego obsługi, dlatego na okres wiosenno - letni był oddelegowywany na produkcję. Przez okres następnego półrocza J. N. (1) pracował wyłącznie jako czyszczarniany (suszarniany) - zajmował się oczyszczaniem zboża na mąkę, płatki i kaszę poprzez obsługę urządzeń służących do pierwszego oczyszczania i wysuszenia zboża, które przychodziło do zakładu tzw. suszarni zbożowych. Wnioskodawca pracował przy pierwszym etapie produkcji, czyli przygotowanie zboża do przemiału zgodnie z przeznaczeniem albo na kaszę, albo na mąkę, albo na płatki. W okresie letnim jeden czyszczarniany na zmianie wystarczał, bo zboże przyjmowano jedynie w okresie wiosenno-letnim, a potem już zimą nie, więc wnioskodawca mógł wrócić jako palacz na kotłownię.

Od dnia 01 listopada 1996 r. wnioskodawcy powierzono dodatkowo obowiązki brygadzysty grypy mechaniczno-elektrycznej z prawem do 20 % dodatku brygadzystowskiego.

Z zakładu pracy J. N. (2) otrzymał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z którym w okresie od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 30 września 2000 r. stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych i wodnych typu przemysłowego na stanowisku palacza i prace przy wytwarzaniu mąki, kaszy, płatków i śruty na stanowisku czyszczarniany (suszarniany).

J. N. (1) był zatrudniony w (...) sp. z o. o. w J. w okresie od dnia 01 listopada 2001 r. do dnia 31 marca 2011 roku. Następnie został tam zatrudniony ponownie od dnia 04 kwietnia 2011 r.

J. N. (1) nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

W dniu 01 kwietnia 2011 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę.

Decyzją z dnia 02 czerwca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił J. N. (1) prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że do dnia 01 stycznia 1999 r. nie został udowodniony wymagany 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach.

J. N. (1) na dzień 01 stycznia 1999 r. wykazał 25 lat, 3 miesiące i 17 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 10 lat, 3 miesiące i 16 dni stażu pracy w szczególnych warunkach.

Stan faktyczny w sprawie Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w aktach rentowych oraz w osobowych ubezpieczonego. Sąd ten zważył, że żadna ze stron postępowania nie kwestionowała ich prawdziwości i rzetelności. Także i Sąd I instancji nie znalazł podstaw by odmówić im wiarygodności.

Nadto, Sąd ten miał na względzie zeznania świadków R. C. i S. H. oraz samego J. N. (2), uznając je za szczere, logiczne i wiarygodne.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie. Wskazał, że wnioskodawca domagał się ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Podstawą takiego żądania jest art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.).

Przepis ten stanowi szczególne uregulowanie, znajduje bowiem zastosowanie w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które zasadnicze, wskazane w nim warunki nabycia prawa do świadczenia, spełniły już w dacie wejścia ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S., a więc na dzień 01 stycznia 1999 r. i gwarantuje osobom tym możliwość nabycia prawa do świadczenia na dotychczasowych warunkach. Przepis ten został zawarty w przepisach przejściowych, ma na celu zagwarantowanie częściowo nabytych uprawnień emerytalnych - prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. - z tytułu spełnienia warunków stażowych, określonych w tym przepisie, do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. Niewątpliwie bowiem ustawa o emeryturach i rentach z F.U.S. ograniczyła uprawnienia emerytalne tych osób.

Stosownie do treści art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w tym przepisie przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Zgodnie z art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, a nadto mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Nadto, zgodnie z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01 stycznia 1949 r. będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 (ust. 1), gdzie wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Przepisami dotychczasowymi, do których odsyła ustawa o emeryturach i rentach z F.U.S. jest tu rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) (dalej: rozporządzenie).

Stosownie do treści § 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl § 2 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy w

szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według stosownego wzoru lub w świadectwie pracy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wskazanego wyżej ograniczenia dowodowego, dotyczącego ustalania okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie stosuje się w postępowaniu odwoławczym przed okręgowymi sądami pracy i ubezpieczeń społecznych. Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1985 r. Nr 20, poz. 85 ze zm.) nakazująca stosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (art. 1 ust. 3 wym. ustawy), nie zawiera ograniczeń dowodowych.

Zdaniem Sądu I instancji wnioskodawca wykazał, że w spornym okresie od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Sąd ten wskazał, że zeznania świadków powołanych przez wnioskodawcę na okoliczność charakteru czynności wykonywanych przez niego w (...) sp. z o. o. w S. w upadłości oraz samego ubezpieczonego, wraz z zachowaną z tego okresu dokumentacją pracowniczą pozwalają stwierdzić, iż stanowisko organu rentowego w zakresie odmowy uznania tego okresu jako pracy warunkach szczególnych nie jest zasadne.

Wywodził dalej, że zgromadzone w sprawie dowody nie pozostawiają wątpliwości, że co prawda ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku ślusarz mechanik-suszarniany-palacz, jednak przez półrocze jesienno-zimowe wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie pracę palacza w kotłowni, a w półroczu wiosenno-letnim pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie jako czyszczarniany (suszarniany, co było stanowiskami tożsamymi).

Powyższe ustalenie potwierdza dane zawarte w wystawionym wnioskodawcy przez (...) spółkę z o. o. w upadłości świadectwie pracy z dnia 18 października 2000 roku, iż ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r. w półroczu jesienno-zimowym prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego - wykaz A, dział XIV, poz. 1 rozporządzenia, a w półroczu wiosenno-letnim w tym okresie pracę przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śruty - wykaz A, dział X poz. 10 rozporządzenia.

Jednocześnie analizując zeznania świadków: S. H. i R. C. oraz okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Zakładach (...) w S. Sąd Okręgowy wskazał, iż również w okresie zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie, tj. co najmniej od maja 1986 r., tj. od momentu legitymowania się uprawnieniami do obsługi suszarni zbożowych do dnia 29 grudnia 1992 r. w okresie wiosenno - letnim wnioskodawca obsługiwał suszarnie zbożowe jako suszarniany, zaś w okresie jesienno - zimowym wykonywał prace palacza.

W okresie od dnia 01 listopada 1996 r. do dnia 30 września 2000 r. wnioskodawca wykonywał nadto prace brygadzysty grupy mechaniczno - elektrycznej, co uniemożliwia zaliczenie tego okresu do pracy w warunkach szczególnych.

Utrwalony jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r. w sprawie III UK 27/07, publik. OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r. w sprawie III UK 38/07, publik. OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 06 grudnia 2007 r. w sprawie III UK 66/07, publik. LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 roku w sprawie I UK 210/07, publik. OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie I PK 194/08, publik. LEX nr 528152).

Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia.

Reasumując powyższe, w ocenie Sądu I instancji wnioskodawca udowodnił, iż w spornym okresie wykonywał pracę uzasadniającą przyznanie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu i tym samym wykazał spełnienie warunku przyznania tego świadczenia - a więc posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, stosownie do treści § 4 ust. 3 rozporządzenia.

Uznając, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nieprawidłowo odmówił ustalenia J. N. (1) prawa do wcześniejszej emerytury, Sąd ten na podstawie art. 477 (14) § 2 k.p.c. oraz w oparciu o cytowane wyżej przepisy orzekł, jak w pkt I sentencji wyroku.

Sąd Okręgowy dodał, że zasadność odwołania wynika z przeprowadzonego przez ten Sąd postępowania dowodowego w sprawie oraz z nowych okoliczności i dokumentów zgromadzonych w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym w niniejszej sprawie, a nie znanych organowi rentowemu przy wydaniu zaskarżonej decyzji, co uzasadnia twierdzenie o braku odpowiedzialności tego organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, co mając na względzie orzekł w myśl dyspozycji art. 118 ust. 1 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. wnioskując a contrario w pkt II sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ZUS/Oddział w G. zaskarżając ten wyrok w części, w zakresie jego pkt I, zarzucając temu orzeczeniu naruszenie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zw. z § 2, § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca spełnił wszystkie warunki ustalenia mu prawa do emerytury.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowania sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz wskazał, że brak podstaw do uwzględnienia okresu zatrudnienia wnioskodawcy od maja 1986 r. do 29 grudnia 1992 r. w (...) Zakładach (...) w S., jako okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ ten zauważył, że ubezpieczony za ten okres nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Okres ten nie był rozpatrywany w postępowaniu administracyjnym. Ponadto wnioskodawca nie kwestionował tego okresu w odwołaniu.

Apelujący podniósł, że ze świadectwa pracy z dnia 30 grudnia 1992 r., wskazującego zatrudnienie wnioskodawcy w okresie od dnia 04 marca 1985 r. do dnia 29 grudnia 1992 r. wynika, iż ubezpieczony zatrudniony był jako ślusarz mechanik, suszarniany, palacz, w związku z czym istnieją rozbieżności co do zajmowanych stanowisk przez ubezpieczonego w tym okresie.

Podkreślił, że Sąd I instancji ustalił, iż od dnia 21 kwietnia 1986 r. ubezpieczony legitymuje się uprawnieniami do obsługi suszarni zbożowych. Sąd ten nie ustalił, czym spowodowana była zmiana stanowiska ubezpieczonego oraz jakie czynności wykonywał ubezpieczony będąc zatrudnionym na stanowisku suszarnianego w tym okresie.

Wskazane zostało tylko, iż zajmował się on obsługiwaniem suszarni zbożowych, a zatem nie pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako czyszczarniany. Zdaniem skarżącego stanowiska czyszczarnianego i suszarnianego nie są tożsame. Wobec powyższego nie mogą być używane zamiennie, jak dokonał tego Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Apelujący podniósł, iż stanowisko suszarnianego nie jest wskazane w przepisach resortowych, co uniemożliwia zaliczenie okresu zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r. w (...) sp. z o. o. do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W konkluzji apelacji organ ten wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I i oddalenie odwołania, ewentualnie,
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt I i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Pismem procesowym z dnia 05 stycznia 2012 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, J. N. (1) wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od tego organu na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchynieniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do oceny, czy ubezpieczony spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25 letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej dotyczy zatem wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 01 stycznia 1999 r. już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku emerytalnego.

W przedmiotowej sprawie sporne jest jedynie spełnianie przez wnioskodawcę przesłanki osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r., wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. co najmniej 15 lat (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Sąd Apelacyjny zważył, że dla oceny kwestii spełniania przez wnioskodawcę, wynikającej z treści art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przesłanki osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, kluczowa jest odpowiedź na pytanie, czy praca wykonywana przez niego w okresach zatrudnienia: od maja 1986 r. do dnia 29 grudnia 1992 r. na stanowisku ślusarz mechanik + suszarniany + palacz w (...) Zakładach (...) w S. oraz od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r. na stanowisku suszarniany + palacz w (...) sp. z o. o. w upadłości w S. podlega zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w treści § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Z treści § 21 ust. 1, obowiązującego do dnia 23 listopada 2011 r., rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r. Nr 10, poz. 49 ze zm.) wynika, że środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia

zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia.

W myśl jego ust. 4, jeżeli pracownik ubiega się o przyznanie emerytury lub renty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty.

Zgodnie zaś z treścią § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W aktach organu rentowego znajduje się świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 18 października 2000 r. (k. 19 akt ZUS t. II), wydane przez (...) sp. z o. o. w S. w upadłości, w którym stwierdzono m.in., że J. N. (1) w okresie zatrudnienia od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 30 września 2000 r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał: prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych i wodnych typu przemysłowego wymienione w poz. 1, działu XIV, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. (Dz. U. Nr 8, poz. 43) oraz prace przy wytwarzaniu mąki, kaszy, płatków i śruty wymienione w poz. 10, działu X tego wykazu na stanowisku palacz, czyszczarniowy (suszarniowy) wymienionym, odpowiednio: w pkt 4, poz. 1, działu XIII wykazu A stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Nr 55 Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 14 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach (Dz. Urz. MRiGŻ Nr 3, poz. 7, nazywanego dalej zarządzeniem) oraz w pkt 2, poz. 10, działu X tego wykazu.

Sąd II instancji w pełni podzielił zapatrywanie, zgodnie z którym świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach nie stanowi dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., lecz należy je traktować jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Tym samym treść świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach podlega weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych.

Sąd ten wskazał, że treść świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 18 października 2000 r. (k. 19 akt ZUS t. II) w zakresie, w jakim określa stanowisko pracy J. N. (1) w okresie zatrudnienia w (...) sp. z o. o. w S. „palacz, czyszczarniowy (suszarniany)”, pozostaje w sprzeczności z treścią świadectwa pracy z dnia 30 września 2000 r. (k. 11 akt ZUS t. I), z treści którego wynika, że wnioskodawca pracował na stanowisku suszarniany + palacz od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r., zaś na stanowisku suszarniany + palacz + brygadzysta od dnia 01 listopada 1996 r. do dnia 30 września 2000 r., co podważa miarodajność tego świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Ponadto w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 18 października 2000 r. (k. 19 akt ZUS t. II) błędnie powołano się na zarządzenie nr 55 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 14 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach (Dz. Urz. MRiGŻ z 1983 r. Nr 3, poz. 7), zamiast na późniejsze zarządzenie nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. Urz. MRLiGŻ z 1983 r. Nr 2, poz. 4).

Zasadnie zatem organ rentowy zakwestionował miarodajność, przedłożonego w postępowaniu administracyjnym, świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 18 października 2000 r. (k. 19 akt ZUS t. II).

W sądowym postępowaniu odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu

należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 roku w sprawie II URN 3/95, publik. LEX nr 24774).

W związku z powyższym ubezpieczony miał szerokie możliwości udowodnienia faktu świadczenia pracy w szczególnych warunkach w spornym okresie zatrudnienia przy zastosowaniu różnorodnych środków dowodowych.

Dla ustalenia, czy w spornym okresie zatrudnienia J. N. (1) wykonywał prace w szczególnych warunkach, na wstępie należało odpowiedzieć na pytanie, czy w okresie tym wnioskodawca wykonywał prace wymienione w wykazach: A lub B, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, a następnie, w przypadku pozytywnej odpowiedzi, czy praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma bowiem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji jednego z wykazów, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego (por. wyrok S.N. z dnia 01 czerwca 2010 r. w sprawie II UK 21/10, publik. LEX nr 619638). Wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego nie uprawnia do uzyskania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (por. wyrok S.N. z 20 października 2005 r. w sprawie I UK 41/05, publik. LEX nr 195788).

Jednakże zarządzenia resortowe mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej. Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych – stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok S.N. z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie I UK 124/10, publik. LEX nr 707404).

W przypadku ustalenia, że stanowisko pracy wnioskodawcy widniejące na dokumentach dotyczących spornego okresów zatrudnienia, zgromadzonych w jego aktach osobowych widnieje w wykazie stanowiącym załącznik do właściwego zarządzenia resortowego, zachodziłoby zatem domniemanie faktyczne, że w okresie zatrudnienia na tym stanowisku wykonywał on pracę w szczególnych warunkach.

Podkreślenia wymaga jednak, że wynikające z angaży stanowiska: „palacz” oraz „suszarniany” (w nieco zmienionej formie) są wymienione w przepisach resortowych - załączniku nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. Urz. MRLiGŻ z 1983 r. Nr 2, poz. 4, nazywanego dalej zarządzeniem).

W pkt 4, poz. 1 „Prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego”, działu XIV „Prace różne” wykazu A, stanowiącego załącznik Nr 1 do zarządzenia wymieniono stanowisko „palacz”, zaś w pkt 1, poz. 11 „Prace w suszarniach z zastosowaniem podgrzewania jeżeli temperatura powietrza w tych suszarniach przekracza 35 ° C”, działu XIV „Prace różne” tego wykazu podano stanowisko „suszarniowy”.

Tym samym w odniesieniu do okresów zatrudnienia wnioskodawcy: od dnia 04 marca 1985 r. do dnia 29 grudnia 1992 r. w (...) Zakładach (...) w S. (świadcstwo pracy k. 10 akt ZUS t. I) oraz od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 30 września 2000 r. w (...) sp. z o. o. w S. (świadcstwo pracy k. 11 akt ZUS t. I) zachodzi domniemanie faktyczne, że w tych okresach zatrudnienia na wymienionych wyżej stanowiskach wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Przeanalizowania wymagało również, czy zgromadzone w sprawie materiały dowodowe, a w szczególności: dokumenty zawarte w aktach osobowych (koperta k. 29 akt sprawy), zeznania świadków: R. C. (k. 32-33 akt sprawy) i S. H. (k. 33 akt sprawy), jak również przesłuchanie J. N. (1) (k. 39-40 akt sprawy), dają podstawy do stwierdzenia, że w spornym

okresie zatrudnienia wnioskodawca wykonywał prace w szczególnych warunkach, o których mowa w wykazie A lub B, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Zeznania świadków: R. C. (k. 32-33 akt sprawy) i S. H. (k. 33 akt sprawy) wskazują, że w okresach zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w S., a następnie w (...) sp. z o. o. w S. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w sezonie grzewczym od października do końca marca włącznie wykonywał prace palacza, o której mowa w poz. 1 „Prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego”, działu XIV „Prace różne” wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, zaś w okresie wiosenno-letnim wykonywał prace wymienione w poz. 10 „Prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śruty”, działu X „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym” tego wykazu. Zeznania tych świadków korespondują z treścią przesłuchania J. N. (1) (k. 39-40 akt sprawy) w zakresie charakteru pracy wykonywanej w spornym okresie zatrudnienia.

Powyższe zeznania oraz przesłuchanie wnioskodawcy znajdują częściowe potwierdzenie w treści dokumentów z jego akt osobowych (koperta k. 29 akt sprawy), a w szczególności: zaświadczenia kwalifikacyjnego z dnia 09 maja 1986 r., świadectwa pracy ze (...) Zakładach (...) w S. z dnia 30 grudnia 1992 r., umowy o pracę z dnia 04 maja 1993 r., aneksów do tej umowy: z dnia 03 lutego 1994 r., z dnia 20 czerwca 1994 r., z dnia 02 czerwca 1995 r. i z dnia 25 października 1996 r. oraz świadectwa pracy z dnia 30 września 2000 r. ze (...) sp. z o. o. w S. w upadłości, z których wynika, że od dnia 09 maja 1986 r. wnioskodawca posiada uprawnienia do obsługi suszarni zbożowych, zaś w okresach zatrudnienia: w (...) w S., a następnie w (...) sp. z o. o. w S. do dnia 31 października 1996 r. wykonywał pracę na stanowisku ślusarza mechanika + suszarnianego + palacza.

Podzielić należy zapatrywanie Sądu Okręgowego, zgodnie z którym z uwagi na uzyskanie przez J. N. (1) uprawnień do obsługi suszarni zbożowych w maju 1986 r. dopiero od tego momentu można liczyć okres jego zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w S. do okresu pracy w szczególnych warunkach, zaś wykonywanie przez wnioskodawcę od dnia 01 listopada 1996 r. do dnia 30 września 2000 r. pracy w (...) sp. z o. o. w S. na stanowisku suszarniany + palacz + brygadzysta uniemożliwia zaliczenie tego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ oprócz prac w szczególnych warunkach, o których mowa: w poz. 1, działu XIV, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego oraz w poz. 10, działu X tego wykazu, ubezpieczony wykonywał inne prace nie wymienione w wykazach A lub B, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Stosownie zaś do treści § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego do zaliczenia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do okresu pracy uzasadniającego prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu konieczne jest, aby praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy wykonywania przez J. N. (1) pracy w szczególnych warunkach: od dnia 09 maja 1986 r. do dnia 29 grudnia 1992 r. w (...) Zakładach (...) w S. (6 lat, 7 miesięcy i 22 dni) oraz od dnia 04 maja 1993 r. do dnia 31 października 1996 r. w (...) sp. z o. o. w S. (3 lata, 5 miesięcy i 28 dni), liczone wraz z tymi okresami uwzględnionymi przez organ rentowy (10 lat, 1 miesiąc i 15 dni), wynoszą łącznie 20 lat, 3 miesiące i 5 dni, a zatem więcej aniżeli wymagany okres co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Zasadnie zatem Sąd I instancji uznał, że przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody wykazały, że wnioskodawca spełnia łącznie wszystkie przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, w tym przesłankę posiadania na dzień 01 stycznia 1999 r., wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu pracy w warunkach szczególnych (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Stosownie do treści art. 385 k.p.c. sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd ten orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 i § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), jak w pkt 2 sentencji wyroku.